

EZERSZÁZ

BRASNYÓ ISTVÁN

I.

A TOTEMEKET FÖLÁLLÍTJÁK

Itt a szél az idő haladtával, mint szakadatlanul tartó meglepetés, más és más irányból kezd fújni, mindig szembe, a Nap tovasodródását követi, miként élő haladvány, és alkonyatkor tisztán hallani, ahogy közénk csapva, zendíti az este húrjait;

A totemek fája megfeszül, mintha szárnyra kapni készülődne a sötétben, miközben fémes tollazata nő, és végükön kelevézek hegye ütközik,

Mint kosszarv, tulokszarv, amelynek hangja majd álmoként terül széjjel, mialatt totemjeink föltartóztathatatlanul odébbvándorolnak, csak útjukat kell követnünk a beláthatatlan földön,

Egy-egy dárдахajtásnyival beljebb és beljebb haladunk a számunkra mindentől távoli mezőségben, mintha ott lenne a határ, ameddig az aznapi legelőnk és látóhatárunk terjed, és holnapra majd valami mást álmodunk, s fölébredve másnak isszuk áldomását,

Mert álmunkban jelenik meg a feladat, a próbatétel, amelynek a véghezvitele azokra hárul, akik valamennyien egyugyanazon álomra ébrednek, mint valóságra,

És elindulnak az álombeli vezérük nyomdokán, miután a vadászó falka, amelynek zsákmánya elérhetetlen, mert mind messzebb és messzebb föld idomítja magához, fedezve testét, hogy hiába is szaporázzák a lólábak a lépést –

Így nyomakodva be az ég alá, melynek kupolája követi haladásunkat, boltozata alatt otthon tudva magunkat, mintha totemünk kitárt szárnya lenne,

És széttárja előttünk lábát az árnyékként hanyatt terült női messzeség, mutatván ligete sötétlő rajzolatát, amely lüktetve kezdi hajszozni a képzelet véréit.

Hadrendjeink fokozatosan fősorakoznak életből és halálból, mintha e világ és túlvilág állana egymással szemközt, mintegy egymás tükörképén,

Ahogy egy pillanatra megdermedne a mindenség, lósörényt sem libentene a szél, a ruhák szegélye belevakulna az aranyos és ezüstös sujtásokba, mintha a Világegyetem magnéziumfényénél rögzítődne mindez Ázsia fényérzékeny hátlapjára,

Az őserdőkben elveszett városok falára, ahová egykoron zarándokoltak a mostani holtak, úgy járultak építményeik küszöbéhez, miként csodák színe elé,

De végtére is magukra maradtak e csodák, meghódítatlanul és kiürülve, elfogyott emlékezettel, mintha lakóik megháborodtak volna, s utóbb prédának sem kellettnek –

És most háttal e helyeknek, a semminemű légjárta visszatükröződésében, amely veszendőbe megy önnön fonákján, mintha lombok délszaki vetülékére hímezték volna,

Újonnan kifejlődő érzéssel a másik valóság iránt, amely a tárgyaknak európai súlyt ad, csupán a szablyák pengéje hordozza magában továbbra is a kimutathatatlan isteni könnyűséget és végzetes egyensúlyukat,

És a hadrend felállása, hogy melyik világból, szemből-e vagy túlról rohamoz, e megfoghatatlanság, lényük kétszereződése, amely pánikot kelt, megfagyalyalja a szemlélőben a velőt, és a hangok, amelyek már valami visszhangjaként érkeznek ide,

Ez a lezúdulás, a figyelem más-más irányba való megoszlása, ahogy hirtelen hosszúra nőtt árnyak kezdenének hadakozni, nagypénteki jelképek lepnék el Senki Pannóniájának főlészántott földjét.

*

A másvilággal megterhelten, ami súlyt csak cipeltek, e helyen most mindez egyszerre esik a latba, a vágyak korai megnevezését hosszú, tagolt beszéd lengeti,

Hit társulhat így hithez, és az ázsiai álmok mint elképzelések másolata mutatkoznak, atlanti szélfúvás lapoz a lelkekben, permetezve gyöngyházszín fényét,

Okkerszínűre szentesítve az esküket, melyeknek az istenek távollétében kerítették sorát, s nyomban kezdetét is vette mindmáig tartó értelmezésük és magyarázásuk, pedig az időben a gyöngyházszín már rég hamuszínűre kopott, az okker sárgája pedig gyászosra feketedett, már nem a keletről lobogó sáfránysárga ez –

Ahogy megfeketedett a tojások sárgája is, amelyekből a gyalogos lidércek kikeltek, és elporoszkáltak nyugat felé, merről ránk tör az idegen éjszaka,

És visszatértek a homályos magyarázatok szószólóival, és a kétértelműség igéinek hirdetőivel, akikről a seregek úgy vélekedtek – a legheylesebb lenne lenyilazni őket,

Mielőtt iszákjaikból kiszabadítanák földhözragadt szabadságuk írott képen mutogatott szellemét, mert a szellemeket utóbb nincs mód oszlophoz nyilazni, keresztülröppen rajtuk a nyíl, mitha örök árnyéokra lőne halandó, az meg csak vonszolja maga után a föld porába karistoló keresztjét, melynek nyoma futó lovon egészen Jeruzsálemig lehetne követhető.

*

Mert nem igaz, hogy nem voltak, akik közlőről látták Jeruzsálemet,
De nem a rémlátók, a pogánykodók, a latrok, a latruncák és a gyávák,
Hallva a brokát suhogását és nézve az aranyfüst ragyogását, ahogy befutja ott a lelket, állítják,

Habár föltehetőleg nem is léteznek ezek a lelkek, hanem átjárók vannak lét és nemlét között, amely csapások után az átalakulni készülők váltig kutatnak,

Fel-alá száguldozva, miként az üdvözültek, mintha egy örvénylés részévé lenne a világ, elkülönülve világosságra és sötétségre, forróságra és a fagy televényére,

Ezt ostromolják hosszú hadrendben, jelzőkarókként földbe döfött dárdákat hagyva maguk után, ekként hódítva meg hódolásukkal eredetét a túlvilágnak,

Mintha azt igyekeznének előbb benépesíteni, s csak azután verőfényes látszatát, a földet, meredélyeivel és omladékaival egyetemben,

És forrásaival, amelyekbe alámerülnek, és kútjaival, amelyekből hangjuk visszhangzása hallatszík,

Minden visszhanggal összezsengve, amely akár följjajdulva is, huzamosan az égaj falához verődik.

*

Jelezte-e üstökös csillag vagy meteorhullás ezt az érkezést: sebesen zuhanó, szikrázó kövek kopogása, amely leveri az erdők lombját, és fölgyújtja a fák alatt az avart, mintha lángoló lovak száguldanának a csapásokon – .

S a futótűz alatt a lehullott gesztenyék durranása, miként a Föld fölszálló buborékai pukkannának el;

Ilyen tüzes esőket vonszolnának maguk után, s ezekkel lehetetlen a szembefordulás, melyeknek villáma izzó dárdaként áll bele sarkukban hajladozva a földbe, s egykor, majd idő múltán, ha valakinek megjő a bátorsága, kiemeli és kézbe veszi megolvadt vasát, Attila kardjaként;

Ám ezek az idők újra szunnyadnak valahol, melyek azonosak azzal a teremtéssel, ameddig az emberemlékezet elér, és ahol kezdetét tekintve elsikkadt egy szelvénye,

S végül is innentől számítva nem pontos az emlékezet, az idő hiányzó szakasza folytán, és a szem mintha nem ismerné fel újfent ugyanazokat a helyeket,

S a pillantás nem tud beleépülni ugyanabba a látványba, csak a mostanra kiürült látomást sejtí mögötte, melyet a kőfalakról elsodort egykori szikrázó áradat, rongyokká tépett a megrettent lángolás.

*

Azonban a kútfők, a tudatlanság és a bizonytalanság kútfői, az elhullatott nevek mint elhullott barmok hátrahagyott csontjai:

Egyáltalán, az írástudók írása és a betűik vetése, amelyekből semmi sem sarjadt rejtelmeken és titkokon túl, csak csupa derengés hosszú idő távola mögül;

Amit pontosan számba vettek, az még számosabbnak bizonyult, s amit leírtak, az leírhatatlannak tűnik, s egyre inkább az, a leírhatatlanság kozmikus méreteit öltve,

A híradás arra lyukad ki mindahányszor, mintha valamit el szándékozna tagadni, hogy nem fér beléje a teljesség, és valami ismeretlen szándékú kéz akarná megragadni a kantárt, a féket,

Mit sem erő szavakkal letörölni a levegőről az ezüstöt és az aranyve-retek csillogását, elfojtani a patadobaj idegenségét, szelekkel söpretni fel, hóval fúvatni be a már-már nem is létező, ingoványban alvó terepet,

A helyeket, ahol az idegen szentélyek állnak, és más nyelv jelöli a magaslatokat, s mutatja be áldozatait egy merőleges Űrnek . . .

*

Itt, ahol a zsákmány ismeretében nyíl és vadászó madár találkozik, viaskodik egymással martalékaért, felosztva egymás között a levegő térségeit, mintegy tanulságaként a szembeszegülésnek,

Belekapva karommal a Nap szemébe, hogy az eljövendő napok semmit se lássanak, üresség legyen csak, sötétség és káprázat, égszakadásra emlékeztető riadalom;

A levegő vércseppeket ontson, és pontosan nyomon lehessen követni a majdani vonulási irányt,

Már-már kifulladásra, mielőbb vizet érni, mielőtt elvérezne az űzött látomás,

Belebolydulva egy lidércnyomásba, amelyből többé sem földön, sem égen nem vezet kiút,

Csak úttalanság mutatja a haladás irányát, szüremelő derengés, miként napfogyatkozás hályogán keresztül, amelyet fel sem is jegyeznek, mert ott ülepedik le az ábrándok alján,

Mintha az ábrándozó is arra várna, hogy a látomás majd világgá testesül, és a magasba csap, befutva indáival a látóhatárt, és mindazt, ami messze túl van a látóhatáron,

Ahová sohasem juthatni el, az egész egyedül szerencse dolga lenne, vagy kifejezetten a szenvedélyé, ami elsőként, megnevezetlenül, magával ragad kit-kit.

*

Ahogy díszmadaraikat viselik, karjukra ültetve, a vadászásra szorított ölyűket és vándorsólymokat, amelyek már egész földrészeket cserkésztek be,

Szárnyuk csapódott Arábia homokjába, mérte rég a perzsa fennsíkok magasságát, mandzsu és mongol szavakat tudnak rikoltani, melyeknek értelmét is ismerik:

És most az égbolt itteni magasán szitálnak a szembe fúvó szélben, és le-levágnak a felszínre, olyképp, mintha vízben merítkeznének meg,

Vagy a pávák tollazatának színében, amelyek nemrégiben repültek keresztül a Kínai Falon, elrugaszkodva a császári vadaskertekből, a magas kőkerítésen túli szabadságra vágyva, és most már itt fogják kikölni fészekaljnyi tojásukat, mintha totemoszlop tövébe fészkeltek volna;

A hímek látványa berzenkedő farktollaikkal innentől örök jelkép marad, fényűzés, olyasforma, miként az európai királyi hermelinpalást, a címer vagy a vértzet, a jogar, a korona, a trónus:

A pávakakas legyezője túltesz mindezen, terebélye akár el is rejthet, ez az ékesség, amely vetekszik, nem, jóval túltesz a fölkelő és a lenyugvó nap prizmában megtört színtevékenységén, elsőnek érkeve ide keletről, és csak sötétedéssel hunyva ki; fejedelemasszonyok madara,

A színárnyalatok villózásának magasztossága, amely rokona a fényeségesnek –

Ahogy tükörből peregnének ki a szavak, a mennyboltozat tükröződéséből, mérhetetlen magasságból, amely a szívárványt is adományozza, és ha adományozó kedve is mérhetetlen, akkor a megkettőződő szívárványt . . .

*

A pulzálás, ez az egész lüktetés, lóé és lovasáé, együtt a kettő, két szív szerkezete az e világi meredély magasságában, és mindkettő külön-külön a maga dolgában járva,

Mert léteznek összefüggések és megérzések, amelyek seregbe tömörítenek, kaszaboló és nyomakodó fallá alakítanak, mintha árnyék gördülne végig, sohasem látott borulat érkezne, káprázatot tükrözve, melynek híre csupán mesékben élt, amíg akadtak, akik ismerték e mesék tartalmát,

A másokkal megesett történeteket, amelyek most mintha épp velünk esnének meg, e pillanatban alakul a bensőkben a történelem, mintha valaki az élen járva történelmi definíciókat hirdetne, hozna a seregek tudtára, amelyeknek sejtelmük sincs arról, miszerint most zajlana történelmiesítésük,

A seregek mit sem tudnak jövőről, az időt tekintve a pillanatban élnek, amely semmiképpen sem tesz ki egy kort, legföljebb egy emberöltő mértékéhez igazodik, homályos rajzolatként, kopásként vagy karcolásként a felszínen,

Ahogy egy emberáradat magát használva idomul valamihez, és idomulnak hozzá barmai, és idomítják magukhoz türelmetlenül, akár tetejükkel is, a földet és rajta az elsuhanó, elmosódó vizeket.

*

Átkelések a gázlókon, amelyeket már régről ismernek az utak, a vízállás szerint: ahogy a lovak orra beleér ebbe a tükörbe, amikor isznak belőle, és tükrözi szügyüket meg vastag erű hasuk alját,

Vagy a fagyjárta vágatások a jég színén, iramodva a rianás elől, ahogy elkeseredetten reped a téli világ kérge, mintha nem mutattak volna be elégszer áldozatot, s a hangja, ez a dörgés, ahogyan a túlsó part omlana alá a föld pereméről, s onnantól számítva már semmi sem létezne –

Két kopja közén átjáró a másvilágra, a szélesen kitergetett fehérségbe, ahová az élők csak álmukban szoktak járni, s íme, most mindez itt van a valóságban is;

A valóság érzése az, ami elárasztja a látványt, a zúzmara, amelybe elhagyott világok emlékei fagytak, egykori forróság délibábjaként – e fénylőre fagyott délibáb, melyből városok épültek, s melyeknek kapui elé lehet járulni, kő kövön áll a dörgés lefeszégetett túlfelén, amely azonban már nem tartaná meg a vasalt kerekeket, látótávolon kívül megtorpanatná a fehéren fűjtató és szuszogó fogatokat,

Itt csak a lovasságnak van keresnivalója, ahogy elvágat a szürke ködölésbe, egyenesen a mennyek iránt, és nem tudni, visszatér-e, érkezik-e vissza hírmondó, oly csalóka mindez, mintha el sem is távolodtak volna, kivehetően hallatszik lovaik horkantása, ahogy elállják útját az elvesztegetett időnek.

*

Mily mélyre temetkeznek, mily mélyről járnak vissza, micsoda nagy a kísértés!

Mintha délről jönnének őrző szelek, amelyek egyszeriben kettéropantják a sötétséget, megtörik egyöntetű hallgatásának gerincét,

És él a derengés, feljebb és feljebb csapva, északi fény tükröződése a sarkkörü csillagokról,

Ezt lengetik révült, égre szálló táncosaik, erről szól tagoltan a dobok szava:

Szép érkezésünk lesz, még szebb távozásunk. A kettő között kell megmutatni, kiben mi rejlik.

A múlt szavai nem fedik a jelen szavait, későbből kell szavakat kölcsönözni. Még egy hadjárat a szavakért, a nyelv zengéséért.

Onnantól, ha nehézkesen is, de majd képesek leszünk érteni egymást. Értelmezni, miként a magasságot, ahol a Sárkányok jártak.

Olyanként érezni, aki képesnek bizonyult túlélni sárkányokat, lováról szállva keresztüllábalni sárkányos tartományokat, végleg halott birodalmakat.

*

Szélesek és tágasak a császári földek – edzett a fejedelmi kardok suhintása, acélja, s ragyog markolatukon az aranyveret,

Nyíllövésnyi hosszú léptekkel araszolva előbbre és előbbre, mígnem az indák tapogatózó kacsáikkal fölkapaszkodnak a dárdákon,

És minden meredek lesz, miként a delelő Nap sütése, és végleg közömbös lesz, hogy sötétség-e vagy világosság:

Az árnyalatok fölrajzolódnak az arcokra, és befutják a látványt, hogy legyen egyöntetűség és örökkévalóság, amelyen népességgel megrakodva tovaringatóznak a kompok,

Ontva sarjadást és burjánzást és szaporaságot, ésszel fölérhetetlen mértékű sokszorozódást, feleletként a távolban föltett kérdésre,

És a lehetséges válaszban kinek-kinek föl kell ismernie a maga helyét, a térben oda kell találnia, mint valami hosszú futásnak a végén,

Hogy onnantól fogva terjed errefelé az időben a hon, hogy ott a kezdete, és azután meg azóta tart tovább az idővel, elkeveredve benne a hosszú meg a végtelen tartam.

Nemes Fekete Edit: Vásár a Montrouge-on